

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Landbruksavdelingen

Landbruks- og Matdepartementet
Pb. 8007 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 200801973	Deres dato: 14.09.2009	Vår ref.: 2009/19524 FM-L 422.0	Saksbehandler: Anne Pernille Riisnæs	Dato: 08.01.2010
--------------------------	---------------------------	---------------------------------------	---	---------------------

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG OM VERNEHJEMMEL I JORDLOVEN

FYLKESMANNENS HØRINGSUTTALELSE

Fra Landbruks- og matdepartementet har Fylkesmannen fått oversendt til uttalelse forslag til vernehjemmel i jordloven. Statens landbruksforvaltning har utredet en hjemmel for vern av dyrka jord i henhold til rapport av 15.03.2009. Høringsinstansene er bedt om å kommentere de der nevnte forslag samt departementets forslag og nærmere presiseringer som fremgår av høringsbrev av 10.09.2009.

Bakgrunnen for foreliggende forslag til vernehjemmel er blant annet rapport om Klimaskifte for jordvern. I rapporten gjør jordverngruppa rede for omfanget av omdisponeringen av dyrka jord (matjord) til andre formål enn jordbruksproduksjon. Likeså vises det til Regjeringens mål for jordvernet som er kommet til uttrykk i St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand, hvor det framgår at det er et mål å:

- halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010
- stimulere kommunene til å utpeke kjerneområder for landbruk som grunnlag for kommunale planavklaringer
- stimulere til regionale planprosesser i by - og tettstedsområder, der det trekkes langsiktige jordverngrenser
- arbeide for å redusere avgangen av dyrka mark til samferdselstiltak

I følge tall fra SSB for 2008 er det nedbygd 7900 dekar matjord i landet, mens uttrykt mål er 5700 dekar dyrka jord.

Fakta om forholdene i Oslo og Akershus

Regionen har helt spesielle utfordringer som følger av en stor og voksende befolkning. Oslo og Akershus har ca 800 000 dekar dyrket jord hvorav så å si alt areal kan nyttes til matkornproduksjon og er blant de beste matproduserende arealene i landet. En stor andel av jordbruksarealet er sammenhengende, tettstedsnære og utbyggingstruet, og derfor innenfor de foreslåtte vernekriterier.

I Oslo og Akershus bor det i dag ca 1 070 000 innbyggere. Befolkningsprognosene tilsier en vekst på 340 000 fram mot 2030. Eksisterende utbyggingsmønster og infrastruktur ligger i vesentlig grad omgitt av dyrket mark. Presset mot dyrket mark vil vedvare.

I Oslo og Akershus er det fra 1970 og fram til i dag omdisponert ca 70 000 dekar dyrket og dyrkbar jord. Årlig omdisponering de senere år ligger på ca 2000 dekar dyrka og dyrkbar jord. Dersom man kun regner med dyrka mark, er det omdisponert over 55 000 daa siden 1965 med gjennomsnittlig omdisponering pr år på ca 1300 daa (1965 – 2008). Gjennomsnittlig omdisponering er redusert til ca 900 daa dyrka jord pr år etter 2004¹. Dersom et slikt omfang på omdisponeringen fortsetter vil 10% av jordbruksarealet i Oslo og Akershus være utbygd i løpet av 20 - 30 år.

Vurderinger

Oslo og Akershus har særlige utfordringer med et sterkt utbyggingspress mot dyrka mark. Så å si all jord er av god matjordkvalitet. Fylkesmannen vurderer at forslaget om en vernehjemmel i jordloven ikke er riktig virkemiddel for å sikre de mest verdifulle jordressursene mot nedbygging, og begrunner dette med følgende:

- Det er ikke grunnlag for å nyansere verdien av dyrka mark i regionen, og jord som ikke blir vernet kan da fremstå som mindre viktig.
- Verneprosesser kan komme i konflikt med planprosesser etter plan og bygningsloven, og kan bli svært konfliktfylt fordi arealet ligger der infrastruktur og boliger er.
- Det er i den nye plan og bygningsloven flere nye virkemidler som kan være vel så egnet til å fremme formålet, som fastsettelse av regionale planbestemmelser og hensynssoner med retningslinjer.

Fylkesmannen har ingen kommentarer til reglenes plassering i jordloven eller til tilpasninger til andre bestemmelser i lovverket for øvrig.

Fylkesmannen er enig med departementet i at det i vernesonen ikke er nødvendig med en egen bestemmelse om deleforbud, men at det må settes strengere vilkår for å tillate omdisponering enn ellers.

Fylkesmannen vurderer at det er nødvendig med en egen hjemmel for at den strengere regel om omdisponeringsforbud skal gjelde allerede fra oppstart av verneprosessen slik som foreslått av SLF, og at noe annet vil stride mot legalitetsprinsippet. Kontrollhjemmelen hjemler ikke en strengere praktisering av jordloven § 9, og har også et annet formål, å kontrollere at kommunene fatter vedtak i tråd med gjeldende rett.

Fylkesmannen er usikker på om rådighetsinnskrenkninger som følger av vernet er inngripende på en slik måte at vernetiltaket må regnes som enkeltvedtak, og foreslår at dette utredes nærmere.

Det bør tilføres nødvendige ressurser for at verneprosesser skal kunne gjennomføres uten at annet arbeid blir skadelidende.

Oppsummering:

1. Fylkesmannen mener at en vernehjemmel i jordloven som foreslått ikke er riktig virkemiddel for å sikre de mest verdifulle jordressursene mot nedbygging. Planprosesser etter plan og bygningsloven vurderes å ha i seg alle de faktorer som er nødvendig for å kunne ivareta jordvern hensynet. Det er i (ny) plan og bygningslov gitt et godt grunnlag for å fange

¹ Det er stor variasjon fra år til år og det har vært underreportering i 2004-2006 på grunn av overgang til KOSTRA-rapportering

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

opp og avveie ulike hensyn opp mot hverandre, og det finnes i systemet sterke virkemidler som kan benyttes for å understreke LNF- formålet og jordvern hensynet.

2. (Ny) plan- og bygningslov og jordloven har viktige verktøy for å sikre matjord mot nedbygging. De nye redskapene som fastsettelse av regionale planbestemmelser og hensynssoner med retningslinjer med flere, bør og kan benyttes som effektivt virkemiddel mot nedbygging av verdifulle jordarealer.

3. Dersom en vernehjemmel blir fastsatt, støtter Fylkesmannen forslaget om å sette strengere vilkår for å tillate omdisponering enn ellers i vernesonen og fra det tidspunkt det er vedtatt oppstart av verneprosess.

4. Dersom en vernehjemmel blir fastsatt, bør det stilles tilstrekkelige økonomiske midler til disposisjon for at vern kan gjennomføres.

5. Dersom en vernehjemmel blir fastsatt, bør det utredes nærmere hvorvidt foreslått vedtak om vern er enkeltvedtak, jf fvl. § 2 b).

Med hilsen

Hans J. Røsjorde
fylkesmann

Anne Pernille Riisnæs
rådgiver

Godkjent og ekspedert i papirform uten underskrift.